

ספר ויכתוב משה

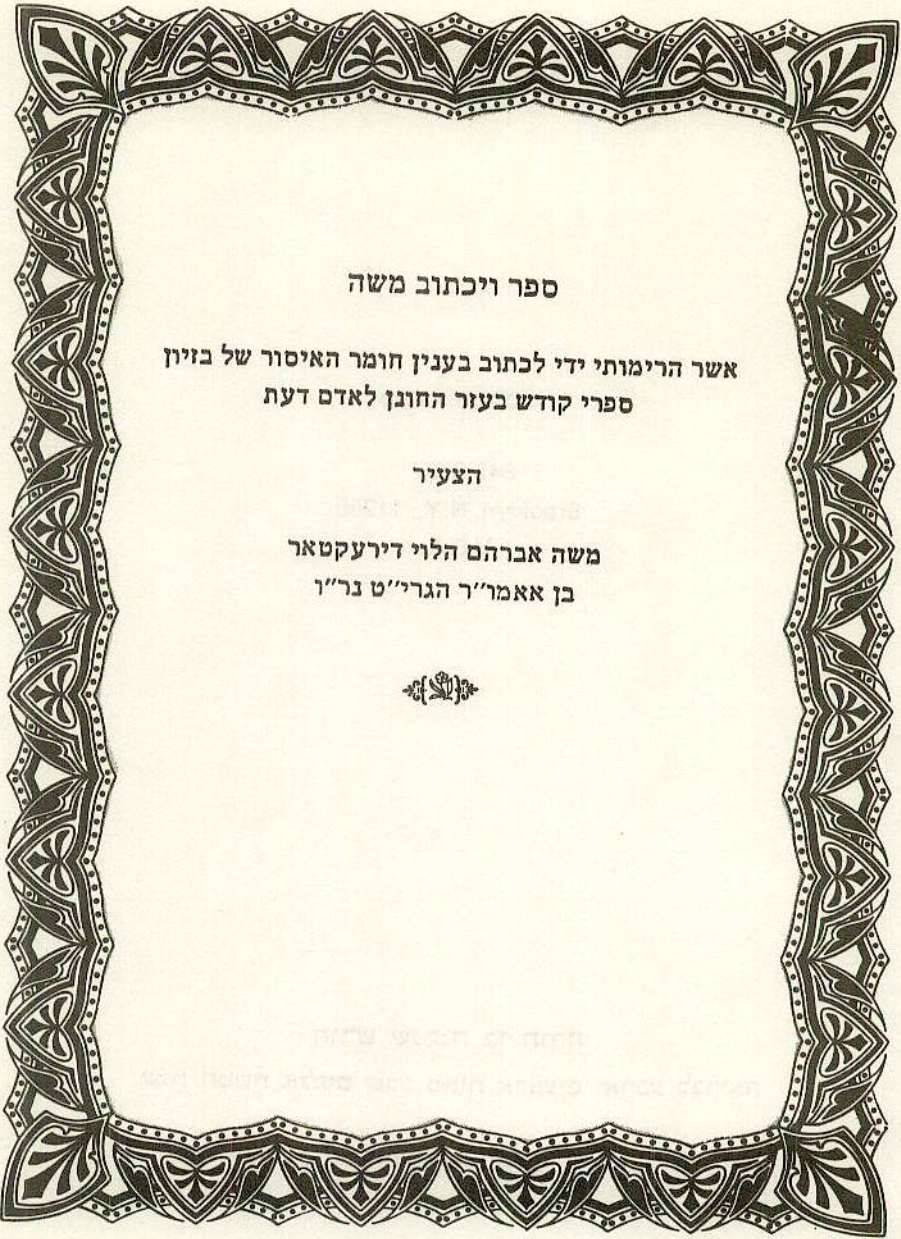
אשר הרימותי ידי לכתוב בענין חומר האיסור של בזיון
ספרי קודש בעזר החונן לאדם דעת

הצעיר

משה אברהם הלוי דירעקטאר
בן אמר"ר הגר"י"ט בר"ו

בענין לימודי חול
הנוגע למצב דורינו

ספר ויכתוב משה

אשר הרימותי ידי לכתוב בענין חומר האיסור של בזיון
ספרי קודש בעזר החונן לאדם דעת

הצעיר

משה אברהם הלוי דירעקטאר
בן אאמו"ר הגרי"ט נר"ו

כתובת המחבר:

842 E. 9
Brooklyn, N.Y., 11230
U.S.A.

חודש שנתנה בו תורה
שנה חמשת אלפים שבע מאות ארבעים וארבע לבריאה

ברוקלין נוא-יארק

במקום הסכמה

הנה מנהג מחברי ספרים בישראל מקדם קדמתה, לקחת הסכמה מגאוני הדור, והמה יעידו על תכונת הספר אם ראוי הוא לבוא בדפוס ולהוציאו לאור עולם, והגאון בעל חתם סופר ז"ל (שר"ת חר"מ ס' מ"א) חוה דעתו הקדושה כי מנהג טוב וישר הוא לבלי להדפיס ספר בלי הסכמה, אך יען כי קשה עלי הטרחה, ולהטריח את הרבנים הגאונים המסכימים יחיו, ע"כ מצאתי עמוד התוך אשר כל בית ישראל נשען עליו הוא הגאון בעל נודע ביהודה ז"ל אשר יפטר הספרים הבנוים על אדני המוסר והתוכחה משום הסכמה, ואלה הם דברי הקדושים בראש ספר בית יששכר להרה"ג מ' ישכר בער בלאך ז"ל בן הרה"ג החסיד בעל נזירות שמשון ז"ל (פראג תקמ"ו) הנה מכתבו קבלתי וכו' אמנם אני תמה וכי תוכחה צריכה להסכמה ומרגלא בפי המוכיחים אשר ידעתים בעמדם לדרוש בצבור לא נטלו רשות כמנהג הדרשנים באמרם כי כבר המה מורשים מתורת משה הוכח תוכיח, עכ"ל הגאון ז"ל. ועוד כי הדברים המובאים כאן הם מדברי הקדמונים רבותינו הקדושים גדולי הדורות זיע"א אשר כל בית ישראל נשען עליהם ואין דבריהם הקדושים צריכים לשום הסכמה זיע"א, על זאת נסמכתי ולא לקחתי שום הסכמה, רק ההוגים בעז"ה בספרי המה יתנו הסכמתם כי מלא ב"ה מוסר השכל ותוכחת חיים, וכל ישעי וכל חפצי כי ההוגים בו יתענגו על ה' לנצור ארחות חיים ויהיו מאושרים בזה בבא! (ועיין בספר תוכחת חיים דכתב עד"ז)

המחבר

הקדמה

הנה בראותי את גודל המכשול המצוי' בעוה"ר של בזיון ספרי קודש רח"ל, נתתי אל לבי שטוב להוציא לאור הקונטרס הקטן הזה מלוקט מדברי רבותינו הקדושים גדולי הדורות זיע"א לעורר אחינו בני ישראל קדושים בחומר הדבר.

וכתב בספר חסידים סימן ק"ה כל מצוה שאין לה דורש ואין מי שיבקש אותה תדרשנה לפי שהיא כמת מצוה ומצוה שאין לה רודפים רדוף אחריה לעשותה עכ"ל.

וכעת ראיתי בספר אגרות שפירין של"ה "אזהרה" מהגאון ממונקאטש זיע"א, בהמ"ס שו"ת מנחת אלעזר ועוד ספרים מפורסמים, שכתב מי יודע אם כל צרות ישראל לא באו אלא מפני עון החמור של בזיון ספרי קודש שהוא עון פלילי ובכלל חילול ה' רחמ"ל.

ובזכות כבוד התורה יה"ר שנזכה לבג"צ בב"א ונגלה כבוד ה' וכו'.

והי"ת יעזרינו ללמוד וללמד לשמור ולעשות ולהוציא לאור עוד ספרים לכבוד ה' ותה"ק.

הצעיר

משה אברהם הלוי דירעקטאר

ויכתוב משה

כתב מרן זצ"ל בשו"ע יר"ד הל' ספר תורה סימן רפ"ב סעי' ה' אין זורקין כתבי הקדש ואפילו הלכות ואגדות וכתב שם הרמ"א זצ"ל דאסור להפוך אותם על פניהם וכשמצאו כך צריך להפכן וכתב שם מרן החיד"א זצ"ל בשו"ר ברכה הרבה אינן נזהרים בזה וכשקורין אותו לס"ת או אפי' כשפוסקין למילי דעלמא הספר שהוא קורא או חומש או תהלים וכיוצא הופכו על פניו והם עתידין ליתן את הדין ולמוכחי' יונעם הרד"ק בהגהותיו כ"י עכ"ל. ובספר ערוך השלחן שם ס' י"א כתב אין זורקין כתבי הקדש (עירובין צ"ח.) וכשיתנם לחבירו לא יתן לו בזריקה אלא ירשיט לו בידו ואפילו הלכות ואגדות אסור לזרוקם משום בזיון ואסור להפוך אותן על פניהם וכשמוצא ספר הפוך מהפכו שיונח כדרכו וכן אסור להעמידו מהופך שיהיו ראשי האותיות למטה וכשמוצאו עומד מהופך מהפכו ומעמידו כדרכו ואם נפל ספר לארץ מחוייב תיכף ומיד להגביהו אפילו אם לומד יפסיק ומגביהו ונהגין להגביהו ולנשקו עכ"ל. ועיין בספר ישועת יעקב סימן קנ"ד סעי' ג' שכתב דחלילה להקל בספרים הנדפסין ועיין בשו"ת באר שבע סימן מ"ג שמבואר באריכות שאסור לשרוף כתבי קודש אע"פ שבלו ונמחקו משום שיש להם קדושה ע"ש. ועיין בספר יפה ללב יר"ד סימן רפ"ב סעי' א' דה"ה שאר ספרים - שהספרים הם לבושי המלך ויש לנהוג בהם כבוד ולא יטלטלם כשאר כלים כ"א דרך צניעות וכבוד כמטלטל בגד המלך. ובפתחי תשובה סימן רע"א אות כ' הביא מהח"י דספרי קודש הנדפסים בכתב שקורין רש"י ואפילו בלשון חול חלילה לנוהג בהם שום בזיון כי קודש הם מצד הענין הנאמר בהם ומצד התכלית שהוא ללמוד ד"ת או מוסר. והב"ח כתב ביר"ד סימן רפ"ב וז"ל כתב הרמב"ם בפ"י מהל' ס"ת וכל כתבי הקדש אפי' הלכות ואגדות אסור לזרוקן וה"א בפרק בתרא דעירובין דף צ"ח זאת אומרת אין מזרקין אותם ור"ל שיקח אותן בידים דרך כבוד ויניחם במקומם הראוי ולא יעשה כן דרך זריקה מידו למקומם וכן כשיתנם לחבירו לא יתן לו בזריקה ע"כ. ובדרכי משה שם אות א' כתב בשם מהרי"ל וז"ל, כשאדם נושא ספר אמר לו לילך לפניו. מהרי"ל כשמצא ספר מהופך עליונה למטה היה הופכו ונשקו וכשהניחו ספרים על המדריגה שעולין בה

על המגדל היה מקפיד עליהם ואמר דגם במדריגה העליונה מחשב כהניח על גבי קרקע עכ"ל. ובספר חסידים סימן צ"ז מעשה בחכם אחד שצוה לבנו שלא יהנה יותר מדאי מן העולם ושלא יעברו עליו יותר משלשים יום בלא תענית וכשמת הוציאוהו מקברו והכוהו ונצטערו מאד אל הדבר ובא בחלום בלילה לאחד ואמר לו מפני כשהייתי רואה ספרי' נמחקים קרועים עם דפי ספרים לא הייתי קושרם יחד ומצניעם. וכתב בפירוש שם ור"ל שנעשה לו מדה כנגד מדה כיון שלא חס על נייר וקלף נמחקים קרועים ועל דפי ספרים שהם תיק לאותיות ויש בהם קדושה ע"כ לא חסו מן השמים על גופו שהוא תיק לנשמה אעפ"י שיש בו קדושה כנ"ל, עכ"ל. ובברית עולם למרן רבן חסדא הגאון החיד"א זצ"ל כתב שם פירוש נפלא ור"ל והיינו דתנן וכל המחלל את התורה גופו מחולל על הבריות הכל לאתווי כגון החסיד הזה שהיה בצד מה מחלל התורה שלא חש לכיווי ספרים נמחקים וכו' גופו דייקא מחולל שהוציאו גופו מקברו והכוהו ונתחלל הגוף אך זהו לכפר זה החטא ונפשו בגן עדן מהתענג ומרוך ע"כ ועעמ"ש.

ובספר אבן שלמה פרק ד' סימן ט"ז אות ח' בפירוש שם בד"ה וגם ינעם למוכיחים להזהיר לעם, כתב ור"ל ועכ"ז נכשלו רבים מבלי הדעת להצניע נייירותיהם ומכתביהם בתוך הספר שלומדים (גם אותם אשר נזהרו שלא להניח נביאים על תורה) או להניח הנייר על הספר בעת שרוצים לכתוב איזה דבר. או להניח את הראש על הספר לישן או להניח אצילי ידיהם על הספר אשר כ"ז איסור גמור כמבואר ביו"ד ואו"ח סי' קנ"ד. ורעה עוד מזאת כי יש אשר בעת שלוכשין את הטלית מניחים את המצנפת שלהם דוקא על הספר גם שכל השלחן פנוי ולא ישימו על לב גם להרהר בתשובה על העון החמור הזה. צא ולמד כמה החמיר הכתוב בבזיון דברים קדושים במה שמצינו בענין בני עלי (שמואל א' ב') אשר ענין חטאם הי' בבזיון קדשים כמבואר שם בכתוב ובמס' שבת ובאשר אביהם לא מיחה בהם (גם שמיחה בהם כמבואר בפסוק אבל לא כראוי לו) יצא עליו גז"ד ומשפט חרוץ עד מאד באמרו אם יתכפר עון בית עלי בזבח ומנחה עד עולם, עכ"ל. ועיין שם אריכות בזה ואכמ"ל. (ושם הביא לשון הרמב"ם סוף הל' מעילה וכתב וכן י"ל לענינינו ומצינו שקדושת כתבי קודש חמורה מכל הקדושות, עיי"ש כל הענין.)

ובספר חסידים סימן תתצ"ט כתב, לא יצניע אדם קולמוסו או שום חפץ בספרים. ושם בסימן תתק"ב כתב, אדם שמעתיק את הספר

לא ישים ספר אחד למעלה מן השיטה כדי שלא יטעה לפי שהוא נהנה בבזיון הספר. וכתב שם בסימן תקק"ג לא ישים אדם על הספר קולמוס או סכין להצניע כשהולך שיהא מזומן לו נמצא שלא לצורך הספר עשה ואסור אבל כשמעתיק מניח על השיטה כדי שיהא מוכן למצוא התיבה. וכתב שם בסימן תקקט"ז וז"ל חייב אדם להזהר מאוד בכבוד הספרים ואם חילל המחלל את התורה גופו מחולל על הבריות עכ"ל. (ועיין בברית עולם שציין למש"כ לעיל בסימן צ"ז וסימן תקקי"א).

ובספר קיצור השל"ה בפרק עניני לימוד במסכת שבועות (דף 152) כתב וז"ל ראוי לו לכבד את התורה וכן הספרים שלא ישב על דבר שמונחים שם ספרים בשוה רק הספרים יהיו מנוחים טפח יותר גבוה מהיושב וכן אל יניח ספרים על המטה. וכן דפי הספרים שנתקלקלו ראוי לגנוזם היטב שלא יהיו נגררים תחת הרגלים, עכ"ד. ובספר הקדוש ראשית חכמה שער היראה פרק ט"ו כתב וז"ל כבוד ספרים כיצד צריך להנאות ספריו ויניחם ויצניעם במקום הנבחר שבביתו ויכסה אותם בטלית חשובה וכמו שעושין תחבולות ותולין נסרין באויר להניח עליהם אוכלין לשמור אותם מן העכברים ומן החתולים יעשה גם כן לשמור כבוד שמים וכשהוא מטלטלם לא יטלטלם כשאר כלים כי אם דרך כבוד וצניעות כמטלטל בגדי המלך בפני המלך ולא יגע בהם כי אם בידיים נקיות ודברי' אלו מסורים ללב וירא אלקים יוצא את כולם עכ"ל. ועיין בספר אור הישר בעמוד התורה פרק ב' דמכבוד התורה הוא לבלתי לבנות כתבי הקדש וליחד להם מקום מצנע וליפות הספר כי האדם נענש על זה בראותו ספרים קרועים או דפי ספרים מנחים במקום בזיון ואינו קושרים יחד ומצניעם במקום מוצנע. ובפרק ט"ו כתב שנהג כבוד בכתב מרובע אפילו נכתבו שלא בקדושה. ובספר קיצור שו"ע בהלכות ספר תורה ושאר ספרי קדש כתב שלא יניח אדם ספר על ברכיו ושני אצילי ידיו עליו ועיין שם בס' ט' שכתב דאסור להשתמש בספר להנאתו כגון להעמידו להגן מפני החמה או כדי שלא יראה חבירו מה שהוא עושה. ועוד כתב שם וז"ל אין להניח ספר בתוך ספר אחר שלא יצטרך לחפש אחר כך מקום למודו. לא ישרטט איזה קונטרס על הספר ע"כ ע"ש. וכן כתב שם ס' י' דהמאבד כתבי קדש עובר בלאו דלא תעשון כן לה' אלקיכם וצריכין למחות בכורכי ספרים שמדבקים בתוך הלוחות כתבי קדש גם צריכין לזהר מאד כשנותנים ספרים קדושים ישנים לאומן גוי לכרכם מחדש שיקחו מהם את הלוחות הישנות להצניעם שלא יתנם האומן לספר חול. ובפירושי רבינו יונה זצ"ל על אבות בפרק רביעי משנה ח' על המשנה כל המכבד

את התורה גופו מכובד על הבריות וכל המחלל את התורה גופו מחולל על הבריות כתב שם ואי זהו כבוד התורה שלא יניח הספרים בקרקע ולא בכסא ובספסל שהם עומדים שם כנגדם בשרה, ע"ש.

ובספר מור וקציעה אר"ה סי' קנ"ד דף ס"ג ע"ב וז"ל כתב במ"א תמיה אני על גדולי הדור שאין מוחזין בקושרי הספרים שעושים כתבי הקודש בדפי הספרים. ויפה כתב, אחר שהוא איסור גמור. ואין דבריו אמורים רק בכתבי קודש גמורים. אמנם הדפים המקולקלים שיוצאים בראשונה מתחת מכבש הדפוס לנסיון ולהגיהם ודאי נראה שזוהי תקנתם, כדי שלא ילכו לאיבוד, ועל פי הרוכ המדפיסים נוהגים להם קלות ראש. לאבדם בידיים ולהשתמש בהם תשמישי הדיוטות ובודאי לא שפיר עבדי. וצריך ללמדם שלא יעשו כן. אם נעשו ע"י אומני ישראל. דבלי ספק קנו קדושה מכל מקום לענין שלא לאבדם ולהפסידם בידיים. וגניזה מיהת בעו כדין ספר מוטעה. שא"א לתקנו, לכן יש לדבקם ללוחות הספרים, ולכסותם בנייר מלמעלה והיא גניזתם. וכך נהגתי עמהם כשהדפסתי ספרי בעז"ה עכ"ל שם.

ועיין בשל"ה במסכת שבועות דף קפ"ה וז"ל בכלל כבוד התורה לכבד את הספרים ואת דפי ספרים שנתקלקלו וכ"כ בהג"ה אשר"י בפרק רבי עקיבא וז"ל משמע דכל דבר הבא מקדושה אף על פי שנתקלקל ולא חזי למילתא טעון גניזה ומאוד אני מצטער על העבריה הנעשית בחוצה לארץ בדפי גמרות קטנות ויראה שמים יהא נזהר ויהדר אחריהם לגנוזן היטב עכ"ל.

וכתב בספר פלא יועץ באות ס' ד"ה וחייב, וחייב אדם להנעים ספריו ולנערם מעפרותיהם כפעם ופעם ולנהוג בהם כבוד גדול לאוחזם בדרך כבוד ולישכם היטב על מקומם ושלא לנהוג בפניהם מנהג בזיון ח"ו כי המבזה אותם דבר ה' בזה ח"ו כי הם חשובים בגדי המלך וכל המכבד את התורה גופו מכובד והיא הנותנת שיזכה לכתרה של תורה ובכלל כבוד הספרים שלא יכתוב על הדף או על הגליון דברי הבאי כמנהג הנערים השוטים ולא יסמוך על הספר ולא יניחם על הארץ מתחת וכל כיוצא בזה כללא דמלתא כל המרבה בכבוד הספרים לכבוד שמים כבודו מתרבה. עכ"ד.

וכתב בספר קב הישר פרק נ"ד דמאהבת התורה צריך לדקדק שיהיו לו ספרים כרוכים נאים והוא בכלל מצות זה אלי ואנוהו התנאה לפניו במצות. ואיתא בשם ספר חסידים שהוציאו לחכם אחד מקברו וחבטו אותו במקלות על שהיה ספריו קרועים ולא נתן אותן לאומן

לכרוך אותן ולתקנם גם יזהר שלא יהיה ספריו עומדין מהופכין ראשו למטה ופעם אחד אירע לאיש שלמד בחדרו איזה ענין והוצרך ליקח גמרא לעיין ואחר העיין העמיד הגמרא למקומה לבין הספרים וכשחזר פניו נפל הגמרא וקול הנפילה היה בקול גדול וחזר המעיין והעמידה פעם שנית והיפך ראשה למטה ותיכף שהיפך פניו נפלה שנית בקול גדול וכן פעם שלישית ואח"כ שם לבו על דבר זה להעמיד הגמרא כתיקונה ולא נפלה עוד והוא אות ומופת שעל הכל יש השגחה מן השמים. חיוב גדול לנהג כבוד בספרים וכשהספר פתוח ואירע דבר טינוף בחדרו יסגר הספר או יכסה במטפחות חלילה שיהיו ספרים בחדר שהאיש ואשה שם אם לא שיש יריעה פרוסה בפני הספרים או סביב המטה שקורין (פיר הענג). לא ישב על ספסל שהספרים עומדין עליו אלא אם כן הספרים מונחים על איזה דבר גבוה ממנו. מצא הספר מונח מהופך יהפכנו וינשקנו. אין להניח ספר תחת ספר אחר כשרוצה ללמוד ואז עושה בזיון לספר מה שיוכל לעשות בעץ או באבן והוא בזיון גדול אם לא שהספר התחתון מונח כבר שרי להניח עליו וכבר הזהר על זה בעל ט"ז ע"ש, עכ"ל וע"ש כל דבריו.

וראיתי לגאון עולם הרב פתח הדביר זצ"ל בח"ב דף קל"ח וקל"ט דשו"ט בדין אם מותר לשמש מטתו בבית שיש בה ספרים באישון לילה ואפלה כיון דלא מתחזי. ואיהו מפרק לה דלא שייך לו' בראיה תלייה מלתא להתיר בחשך, דאין האיסור מצד שהאדם רואה הספרים בעת ההיא אלא מצד הספרים וקדושתן שכן ראוי להיות נוהג כבוד במקום שהם מונחים והבית שבה ספרים נאסר מלעשות בה דברים של גנאי וכבודם במקומם מונח כחשכה כאורה ולא מסתבר להבדיל בהם בין אור לחשך אלא הם דברי קדוש עט"ר ר"ח רבא ז"ל ע"כ, ועיין שם אריכות בזה. ועיין בשו"ת פנים מאירות סי' ע"ה שכתב גם כן כנ"ל וזה לשונו, הכל שוה לגבי ספרים דמשום קדושתן נגעו בה דלא שייך להקל מטעם זה דאטו משום דקיימי בחשוכא וקדלא ניטלה קדושתן מהם ח"ו וגם משאר הטעמים אין מקום לו' כן כמובן. וכתב עוד הגאון הנ"ל זצ"ל בספרו דף קל"ט ע"ג וז"ל אבל איסור תשמיש בפני הספרים דאיסורא רבא וחוצפא כלפי שמיא הוא מצד קדושת הספרים כי רבה היא וכו' ע"כ. ועיין בשו"ת שנות חיים סימן ר"מ בענין הנ"ל.

וכתב הגאון מהר"ח פאלאגי זצ"ל בספרו רוח חיים חלק יו"ד דף קס"ח אות ח' דאין מזריקין כתבי הקדש וכו' אלא יקברם במקום

שאינן היד שולטת ומנהג עיריננו אזמיר יע"א להיות הגניזה בכתבי הקודש בבית החיים וכשמוליכים אותם לקוברם עושים לוייה בתוף וכינור לכבוד התורה והמנהג היה בעיריננו אזמיר יע"א כי בכל שנה ושנה כשהוא סמוך לחג הפסח מסבב אדם אחד בכל העיר לקבץ כתבי הקדש ודפים מספרים ומצנעים אותם במקום מיוחד בבית אחר שבתוך חדר הת"ת יב"ץ וכשימלא הבית מוליכי אותו לקוברם בבית הקברות וזה ראיתי בס' אור הישר ס' ב' ד"א ע"א וז"ל אחר שהביא דברי הסה"ח סי' צ"ז וכ"ו (עיין לעיל לשון ס"ח) ומנהג ישר הוא בקהלות קדושות שבכל ער"ש הולך אדם אחד מבית לבית ותרמילו בידו ומקבץ שמות הקרועים ומונחים בחורי הבית במקום בזיון וקושרן יחד ומצניען במקום מוצנע כמו על העליה של ביהכ"נ וכיוצא בזה ונכון הוא וזהו מכבד התורה הוא ע"כ וכתב הרב הקדוש ר"ח ז"ל בשער היראה פט"ו דמ"ט ע"ב וז"ל ומפאת בחינה זו צריך לנהוג כבוד בכל כתב מרוכע אעפ"י שלא נכתב כקדושה והטעם כיון שהאותיות האלו הם דמות כ"ב צורות קדושות שבהם נבראו כל העולמות והאותיות התחתונות הם מורים על הצורות השכליות הדבקות כאלהות ראוי לכבדם ואם מצאם בשוק או בשאר המקומות המבוזים שיגזזם במקום הראוי וכבר אמרו בסה"ח שחסיד אחד נענש על אשר לא היה מכבד את דפי התפילה הנמצאות וכו' ע"כ.

וכתב במסכת סופרים פרק ג' הלכה י"ב שלא יתננו ע"ג הכסא ויהא תלוי וקורא כשם שקורין בשטרות שאין נוהגין בזיון בספרים אלא אוחז בידו באימה וקורא בו אין זורקין ספרים ממקום למקום ואין נוהגין בהן דרך בזיון. וכתב שם מרן הגאון חיד"א זצ"ל דלאו דוקא ספרים אלא כל כתבי הקדש וכו'. וכתב בד"ה ואין נוהגים בהם דרך בזיון. לאתווי כל דבר. שהוא בזיון כגון שיש בידו ספר מכתבי הקדש ורוצה להניחו על הספסל ומשליכו מידו על הספסל וכיוצא ולפי שראיתי שיש שאינם נוהרין בזה נראה דלא יפה עשו שהוא דרך בזיון ויניחנו דרך כבוד ומזה יקיש לכמה דברי שנוהגין המון העם בכלי דעת הוא ברחמיו יתברך יאיר עינינו לעבוד עבודת הקדש **כתקנה** ויהיו כל מעשנו לשם שמים כ"ר, עכדה"ק.

ובשו"ת אבני נזר ביר"ד סימן שע"ו אות י"ט כתב בזה הלשון. וכן הא דאין מזרקין כתבי הקודש איתא ג"כ במסכת סופרים פ"ג ה"ב והלכה י"ד אין מזרקין אוכלין ממקום למקום והיינו פת וכמבואר פ' כיצד מברכין והיינו משום דעל הלחם יחי' האדם וע"כ ה"ה וכ"ש כתבי הקודש שעל ידי הקריאה יחי' האדם חיי העולם. וכשם שהלחם

חיי הגוף כך התורה"ק מזון הנשמה ותורתך בתוך מעי כתיב וכמבואר בסה"ק וביחוד בספר התניא. וע"כ סמכו ענין לו במסכת סופרים דין הלחם ודין כתבי הקודש ששניהם אין מזרקין וע"כ ה"ה גמרות בכלל האיסור כיון שעומדין ללמוד בהם ומצינו ג"כ שהתורה והלחם שניהם טעונים ברכה מה"ת, ברכת התורה לפניו והלחם ברהמ"ז לאחרי, עכ"ל וע"ש.

ועיין בשו"ת קרן לדוד סימן מ"ד דף ס' וז"ל באמצע התשובה ומהנכון לגנוזו בדרך כבוד גדול הראוי בהתאסף ראשי עם יחד שבטי ישראל לעשות לוי' כנהוג לגדולי הדור לעומת הבזיון הנורא שנעשה עם כלי חמדתינו ספרים הקדושים שקרעו לגזרים והשליכו בראש כל חוצות ובאשפתות ונתנו למוקד אש בעוה"ר וכל בית ישראל יבכו את השריפה אשר שרף ה' ויקודש שם שמים על ידינו להראות להעמים והשרים מעלות וחשיבות תורתנו הקדושה אשר היא יקרא לנו מכל הון יקר. וצער גדול שהגיע לנו ולכלל ישראל ע"י מעשיהם ויכירו וידעו כל יושבי תבל הוד יקר מעלת ערכה ליתן לב לנהוג כבוד בתוה"ק והוגיה והשי"ת יגדור פרצותינו וכו' ע"כ.

ועיין למהר"ח פאלאג'י זצ"ל בשו"ת לב חיים בח"ג סימן ע"ג שכתב שמותר לישראל לקנות ספרים בשבת ע"י גוי שיפרע בעדו אם הביא גוי אחר ספרים בשבת ורוצה למוכרם משום דאיכא חששא וקרוב לודאי שימכר לגוי אחר ויקרעם וינהג בהם מנהג בזיון ח"ו ועש"כ"ד. ועיין למרן החב"ב זצ"ל בשיירי כנסת הגדולה ביו"ד דף קי"ג אות י"ט דקבלה מחסידים הראשונים אם ח"ו יפלו הרבה ספרים על הקרקע והגביהם אחד א' אל ינשק כל א' בהגבהתו אך יגביה את כולם ואח"כ ינשקם משום דהוי ביזוי לזה המונח בקרקע מלהגביה עד שינשק את חברו. מהר"ל ז"ל בלקוטים שאחר דרשותיו ע"כ.

וכתב בספר חסידים סימן רע"ג אדם שהתפילין שלו או ספריו בתיק לא ינערם חוץ אלא יתפשם בידו ויוציא' ושם בסימן רע"ד ישקני מנשיקות פיהו אם נשק אדם את אשתו ובניו מטונפים לא ינשק אחר כך את הספר אם נגע בבשרו בידו ירחץ ידיו ואז יגע בספר ובסימן רפ"א אם יראה אדם שני דפין אחד כתוב ואחד שאינו כתוב (ר"ל דוקא שני דפין שהם סדין אחד וכתב על אחד - פירוש) וצריך לדף שאינו כתוב אל יחתוך אותו ואם צריך לשלוח כתב ויש לאותו דף גליון חלק אל יכתוב בגליון צרכיו שצריך לשלוח לחבירו בין שכתוב בו תורה שבכתב בין תורה שבעל פה ולא ישלח הדף לחבירו אלא יגנוז או יכתב

בה תורה וטעמים אם רוצה וכשאדם מסיים עשרים וארבע ספרים ונשאר דף או שנים בקונטרס לא יכתוב באותן דפים סיימתי ספר זה בכך וכך לחודש ולא שום דבר שלא לצורך ואם רוצה לכתוב יקח דף וידיבק ללוח או יקשור ללוח ולא יקשור על הקונטרסים. וכתב עוד כסימן תתק"ה ואם כתב איש עמוד בדף וחפץ ליבש הדיו כדי למהר לכתוב יותר והנה עשן עולה בעיניו לא ישים הספר או הקונטרס לפניו כנגד האש כדי להגן מן העשן. וכתב בס' תתקי"ז מי שחפץ לישן שינת קבע ויש שם ספרים באותו מקום בקרוב לו יכסה בכגד שמא יפיח ובו' תתקכ"ג דאם נפל לאדם שני ספרים לארץ והגביה האחד לא ינשק האחד עד שיגביה השני ואם נפלו לאדם על קרקע ספר וזהב או מעיל או כל דבר יגביה תחלה הספר. וכן אם צריך להציל מן המים או מן האש ספרים ושאר דברים יקרים יציל תחלה הספרים משום שנא' כבוד את ה' מהונך מהונך פתרונו יותר מהונך. מי שנשוא ספרים או טורה בספרים אל יעשה כאיש שאומר על הטרחים גדולים אוי לי כמה טרחתי הרבה לדברים שרצון הבורא חפץ בהם לא יתכן לומר כן. אם רואה אדם בספר טעיות הרבה שלא יוכלו לתקנו לא יאמר אין זה ספר ראוי אלא שריפה אלא יאמר זה הספר טעון גניזה. וכתב עוד בס' תתקכ"ד מעשה באחד שהיה רגיל לומר לספרים שאינם מוגהים ויש בהם טעיות היה אומר אינם ראויים אלא לשריפה והיו לו ספרים בביתו והיו לשאר בני אדם כמו כן ספרים בביתו ונפלה דליקה בביתו וכאו להציל ספריהם והצילו אותם. וגם רצו להציל ספריו של אותו איש ולא יכלו. אמר ליה החכם הלא אמרתי לך אין לומר לספרים ראויים לישרף. (ועוד ע"ש הרבה דברים מכבוד ספרי קודש מסימן תתפ"ט עד סי' תתקל"ד והדברים מבהילים.)

בתשובה בספר עבודת הגרשוני לבנו מהר"ם זצ"ל בסימן י"ז וז"ל אכתוב לך בנייר כפני עצמו כדי שלא לערב דברי חול עם דברי קדושה וכן אני נוהג עם כל אדם ונכון הוא מכמה טעמי' וכו' עכ"ד. וכתב בשו"ת משאת בנימין בסימן ק' באמצעה התשובה מ"מ חלילה לנו לנהוג קלות וכוזיון בכתב עצמו גם בשאר ספרים דסוף סוף כתבי קודש הן ולא גרע מתשמישי קדושה דאמר' בפרק בני העיר תשמישי מצוה נזרקין תשמישי קדושה נגנזין ע"כ. וכתב בספר קרית ספר על הרמב"ם בהל' ס"ת פרק י' שאין זורקין כתבי הקדש שהוא מנהג ביזיון ומדאורייתא צריך לנהוג כבוד התורה בכל מה שהוא כבוד לה ע"כ. ובספר שדי חמד מערכ' ד' כלל ל"ה הביא מספר גט פשוט דלענין קדושת הספרים כל המיקל עתיד ליתן את הדין.

וכתב בספר קול ששון בפ"ד כבוד השם בד"ה עוד כבוד השם. ומהיכן יוכר האדם שהוא זהיר בכבוד השם מחמת שהוא יראוי ונכבד ע"ד ליראה את השם הנכבד והנורא הוא כשיזהר בכבוד התורה שלא יחללנה ויזהר בכבוד לומדיה ויזהר בכבוד הספרים ובכבוד דבר שבקדושה ויזהר בתשמישי הקדושה ובאותיות התורה כשרואה איזה פסוק מושלך בארץ יראה ורעד יבוא בו ויקחנו וינשקנו ולא יניח ספר בארץ. וכן יזהר במצוות בשעת עשייתם ואף לאחר גמר מצוותן ינשקם ויניחם וכן קודם עשייתם ינשקם ואף לאחר שכלו לא ינהג בהם מנהג בזיון ח"ו. וכשיטלטל ספר או מצוה כאלו מטלטל בגדי המלך בפני המלך באימה ויראה. וכשיניחם יניחם בנחת ובדרך כבוד כמו שמניח בגדי המלך בפניו וכן כמה דברים נוגעים לכבודו ית' כשיכבדם אז ניכרת כבודו כי עושה אותם מאהבה ולא מיראת העונש וכו'. ומה שכתבנו למעלה כבוד לומדיה וספריה ומצותיה הם כבודו ית'. נמשיל לזה משל למלך שהיו לו משרתים הרבה והיו עומדים לפניו והמלך רצה לנסותם אם זהירים בכבודו מאהבת לכם ושהוא ראוי לכבוד בעיניהם כל מה שמכבדים אותי אני אומר מחמת יראתם ממני להענישם ואני רוצה לנסותם אם כבודי הוא בעיניהם מחמת שאני ראוי לכבוד מחמת תפארת גדולתי או מפני היראה. עמד ומסר בידם כל בגדיו וחפציו וענייניו וספרי חשבונותיו והזהירם בכבוד חכמיו ויועציו מי שמכבד את המלך מחמת שהוא ראוי לכבוד מחמת גדולתו ולא מפני היראה כשמטלטל בגדי המלך אף שלא בפניו מטלטל בכבוד ומנשק ומניח בכבוד לפי שהם בגדי המלך וכשמוליך פקנסי חשבונותיו אפי' שלא בפניו הוא מטלטלו בכבוד ומנשקו ומניחו בכבוד לפי שיש בו חשבונות של המלך הראוי לכבוד ונזהר בכבוד יועציו לפי שהם רואי פני המלך ועומד בפניהם כאופן שכל מה שיעשה אפי' שלא בפניו הוא עושה בכבוד גדול וחבה כאלו הוא עומד לפני המלך ועושה הדבר ההוא. ומי שלא נזהר בכל הנז' נראה שאינו מכבד את המלך. ומה שמכבד למלך בעצמו הוא מחמת יראתו שאם לא יכבדנו הוא מענישו ונראה שאין המלך ראוי לכבוד בעיניו ועבד זה אינו ראוי לכבד את המלך. כך הדבר הזה הקב"ה יתפאר שמו לעו"ע הוא מלך הכבוד ושמו נורא בגויים ומהיכן יוכר הכבוד שלו אם אנחנו מכבדים כבוד התקוע בלב מחמת שהוא נכבד ולו אותה הכבוד על גדולתו ותפארתו יוצר הכל אם אנחנו נזהרים בספריו ואותיות חשבונותיו ושעשועיו שאין לו חפץ להקב"ה בעולם כ"א הם. ונזהר בבגדיו ומלבושיו שהם תשמישי קדושה והמצוות שניהוג בהם מנהג כבוד גדול וכבוד לומדי התורה שהם כמו יועצי המלך העומדים תמיד לפניו ובכבוד מצותיו להדרם ולגאותם

ע"ד זה אלי ואנוהו ולא אמר זאת התורה ואנויה אלא זה אלי ואנוהו שאם אני מהדר המצות כאלו אני אנוהו להשי"ת שאם יעשה בהפך נרא' כבוד השם הוא מחמת יראת העונש. עכ"ד.

וכתב בספר עיקרי דינים הד"ט בשם ספר זרע אמת ח"ב סי' קל"ג דדפי כתבי הקדש הנדפסים צריכין קבור' ואפילו בתוך שקי' או תיבו' סגי אבל לא במפוזרי'. וראיתי בספר מגן גבורים בא"ח סימן קנ"ד בשלטי הגבורים שם שכתב דהמנהג להדפיס קונטרסים פעמים וז' לנסיון אם יש איזה טעות בדפוס ואחר תיקון הדפוס מניחין אותם מן הצד דשאלנו על זה כדת מה לעשות בהם אם רשאיין לשורפן והשבנו דודאי אוסר לשורפן דהם בכלל כתבי קודש וכמ"ש הב"ש וכתב שם ולהיות כי הדברים שכיח מאד והמדפיסין אינם נזהרין בזה חפשונו באמתחות האחרונים אולי ימצא איזה היתר ומצאנו בשו"ת הנדפסים בספר לקוטי פרס באמסטרדם כשנת עת"ה ומצאנו שנשאל בזה הרב מוהר"פ וכתב בהדיא דאסור.

וראיתי בספר מנוחה וקדושה בראש הספר, בפרק כבוד הספרים, סעי' ז'. ומה יענו ליום הדין הסומכים על הספר להנאתן אם מוצאו על השולחן או על מקום אחר. ואם מוצא הרבה ספרים מונחים זה על זה סומך עליהם בשתי ידיו ובכל גופו כמו על שטענדר: ובסעי' ח' ועוד תועבה יותר גדולה מזה, אם רוצה לסמוך על השולחן, ויש ספר סמוך לו, מושך הספר תחת ידו להשען עליו, ועדיין בזה יש למצוא זכות, שהוא חוטא לתאבון עבור שהספר רך להשען עליו משא"כ השלחן: וז"ל שם סעי' י"ב, ועוד אחרת קשה מזו, שהתורה חוגרת שק ומתפלשת באפר, וקובלת לפני קונה ואומרת פרעוני קרעוני לגזרים. ונותתי למרמס תחת כפות רגלי האנשים. ועתה שימו לבכם להתרגל להסתכל תמיד על רצפת בהכ"נ ובהמ"ד בשעת התפלה. ותמצאו שדברי כנים שכמה פעמים תוציאו דפי ספרים מתחת רגלי הדורסים אותם, ע"כ.

וראיתי דבר נפלה בספר תורה לשמה סימן ש"ו. שאלה: אם יש לו נייר חלק שרוצה לכתוב בו דברי תורה אם מותר להצניעו לפי שעה בתוך הספר מאחר דאין זה מצניעו לעשות בו צרכיו אלא הוא רוצה לכתוב בו ד"ת משום שסתם אסור להשתמש בהם לצרכו משום בזיון ואיך יהיה הדין בזה והשיב שם דאסור על פי מה שפירש רש"י בשבת דף כ"ב ע"ב על הגמרא דמעשר שני אין שוקלין כנגדו דינרי זהב ואפילו לחלל עליו מעשר שני אחר ומפרש רבה גזרה שמא לא יכוין משקלותיו וקא מפיק להו לחולין וכתב רש"י שם ד"ה לא יכוין

משקלותיו פירש שמא לא ימצאם טובים או ימצאם יתרים ויחוס עליהם ולא יחלל המעשר עליהם ונמצא שביזה המעשר שלא לצורך. ומפיק להו לחולין. כתב רש"י כלומר יניחם בחוליהו כמו שהן ע"כ ונמצא לפי פירושו רש"י ז"ל גם הכא אסור דיש לחוש פן אח"כ לא ירצה לכתוב ד"ת בנייר זה ויעשהו לצרכו לכתוב בו דברי חול ונמצא שנשתמש בספרי הקודש לצורך חול. ודפח"ח והדברים מבהילים.

ועוד כתב שם וז"ל כי יש להזהיר את המון העם בענין אחר כיוצא בזה והוא אותם שדרכם להצניע שערות זקנם הנתלשים תוך הספרים דודאי לא אריך למעבד כן ועוד כתב שם דיש להזהירם בעבור בתי עינים שלהם שדרכם להניחם תוך הספר כדי שיהיו נשמרים שם עד שיקומו באמצע לימודם ויעשו צרכים שלהם והרי נמצא אלו משתמשים בספרי הקודש לצורך ממונם לשמור אותם שם מיהו אם מניחים אותם שם לסימן כדי שידע המקום שפסק שם ויחזור ללימודו שרי כי רק אם מניחם לצרכם כדי לשמרם הוא דאסור וגם יש להזהירם עוד באלו שכותבים מזמור אלקים יחננו וגם שם ההוי"ה ושאר שמות הקדוש על חתיכה הקלף ומניחים זה בתוך הספר להכיר וסימן ומטלטלין אותו מדף לדף במקום שפוסק שם ה"ז אסור, עכ"ל.

וראיתי בירחון שערי תורה חלק ח' קונטרס ב' סימן י' שבא לעורר על דעת הדגלים של שמחת תורה לתינוקת שחדשים מקרוב באו להדפיס עליהם כל סדר הקפות היינו אתה הראת ואנא וכו' ובהם הרבה שמות שאינם נמחקים וכידוע שבאים אחר החג לידי בזיון ומושלכים באשפה וכתב שם דצריך להזהיר את המדפיסים על הדבר שלא יתחלל ויתבזה ש"ש ע"י ולהזהירם להבא בל ידפיסו שום פסוקים ותפילות על הדגלים וגם להזהירם בל למכור את שנדפסו כבר.

וכעת ראתי להגאון הרב יעב"ץ זצ"ל בספרו מגדל עז בחלק אוצר הטוב סי' ל' דדפוס כתיבה מעליית היא לכל מילי וזה הסכמת כל האחרונים וכתב שם דאם כן אם ישראל המדפיסים דודאי דהמוחק שם מהם לוקה דבר תורה ואפילו אם נדפסים ע"י פועל עכומ"ז אסור למחקק דהא קי"ל ס"ת שכתבו עכומ"ז יגנו, עכ"ל.

כתב מרן ז"ל בש"ע או"ח סימן שט"ו סעי' ז' מותר להניח ספר אחד מכאן ואחד על גביהן ע"כ. ובט"ז ס"ק ר', דהכא מיירי שצריך ללמוד מכולם דאל"כ הוה אסור משום בזיון ספרים התחתונים ובפתחי תשובה ביו"ד סימן רפ"ב ס"ק ח' הביא משו"ת תשובה מאהבה בח"א סימן ט' על דבר כתיבי קודש הנדפסין שנוהגים בהם מנהג בזיון

ומוכרין בחניות בהם דבר מאכל הוא עון פלילי כי מעשה הדפוס הוא קודש כמו כתיבה ובפתחי תשובה שם כתב דיש לב'ד למחות בהמדפיס שלא ימכרם לחניות.

ובשו"ת רב פעלים בחלק ד' חלק יו"ד סימן כ"ט הביא מספר יד אליהו מהגאון מהר"א מלובלין ז"ל דאסור למכור ספרים לגוי משום לפני עור לא תתן מכשול ועוד משום בזיון ספרים דילמא יבזה אותם ח"ו ובענין למכור להם ספר תהלים כתב כי אע"פ שנאמר שהם מכבדים ספר התהלים עכ"ז ודאי אין להניחו בפ"ע או להניחו למעלה מספריהם ולא יבצר כמה פעמים שיהיה מונח תחת ספרי המירס שלהם ואין לך בזיון גדול מזה לספרי הקודש, עכד"ק. ובסי' ל"ב שאלה: אם להדפיס ניירות בכתיבה אשורית להזמין בהם אנשים לשמחת חתן וכלה ויש שכותבים בהם ג"כ פסוקים מצא אשה מצא טוב וכיוצא אי אריך למעבד כן. והשיב דודאי אסור וצריך לגעור ביד העושים כן כי זה גריעי טפי מן אגרות שלומים וכיוצא דהתם הם נשמרים ולא נזרקין לאשפה אבל ניירות אלו אין דרך לשומרם אלא משליכין אותם תיכף ומיד והילדים מקרעין אותם ונזרקין לאשפה עם זבל החצר ובודאי שדבר זה וכן כל כיוצא בו אסור. והי"ת יאיר עינינו בתורתו אכ"ר. וע"ש כל דבריו.

מי יתן מציון ישועת ישראל בשוב ד' שבות עמו יגל יעקב ישמח ישראל
הצעיר המצפה לתשועת ה' והבוחר ברוב רחמיו וברוב חסדיו להאיר
עיני במאור תורתו הקדשה תורת אמת וללך בדרכי אבותינו זי"ע אכ"ר

הצעיר

משה אברהם הלוי

דירעקטאר